گزیده‌های منهای بیست

گزیده مطالب رازی، بیست سال پیش از این در همین ماه

گردآوری و تدوین: دکتر مجتبی سرکندی

مقدمه

زیرعنوان بالا مطالبی از رازی ۲۰ سال پیش در همین ماه ارایه می‌شود. گذشت ۲۸ سال و خرده‌ای از انتشار اولین شماره رازی، نامه اعمالمان را آن‌قدر قطور و سنگین کرده است که بشود گاه که دلمان تنگ آن روزها می‌شود، به شماره سنگین و وزین صحافی شده هر سال نگاهی بیاندازیم، تورقی بکنیم صفحاتی چند از آن‌ها را بخوانیم و... حالمان خوب شود. آن‌قدر انرژی بگیریم که هم‌چون مدیرمسؤول محترم و سردبیر نازنین پا بر زمین محکم کنیم که: «به هر حال ما ادامه خواهیم داد». این سر زدن‌ها به شـــماره‌های پیشین ایده‌ای را در ذهن نشاند که گزیده‌هایی از همان شماره و صفحات مشابه ماه انتشاراتی فعلی‌مان گزین کنیم و شما را نیز در این «دل‌شدگی»با خودمان شریک نماییم.

خواننده‌های قدیمی آن روزها برایشـــان زنده می‌شود و تازه خواننده‌های رازی هم پی می‌برند که بیست سال پیش رازی در مورد عرصه دارو درایران و جهان چه نوشت.

به هر حال، به جستجوی زمان از دست رفته برآمدیم که با قدری اغراق و اغماض و با استعاره‌ای ادبی «بهشت گمشده»دست به قلم‌های رازی بوده است، بهشت گمشده‌ای که گفته‌اند:

«بهشت گمشده»همان گذشـــته‌ای است که برای همیشه از دست داده‌ایم، ولی ما قطعاتی از آن گذشته را درجلدهای صحافی شده از تعرض زمانه مصون داشته‌ایم.

* * *

مطالب این شماره گزیده‌ها به شرح زیر است:

۱ ـ فهرست مطالب در شماره آذر ماه ۱۳۷۶ / به کوشش دکتر مجتبی سرکندی

۲ ـ پره اکلامپسی ـ اکلامپسی و چگونگی مقابله با آن (بازآموزی) / دکتر فرشاد روشن‌ضمیر و دکتر محمد مطیع

۳ ـ داروسازان و بهبود سطح بهداشت / دکتر علی منتصری، دکتر وحید محلاتی، فاطمه حضوری

۴ ـ معرفی بانک‌های اطلاعاتی رایج در علوم پزشکی / مسعود اختراعی طوسی

یگانه مهربان عملی است. روزه‌داری مُسلم ذکات تن او و پالایشگر روح او هست. حال دستاورد یک ماه روزه‌داری و عایدی این عبادت ویژه، بسیار مهم و عظیم می‌باشد و آن تقوا است (لَعَلَکُم تَتَقُون).

در ادامـــه مطلب، راجع بـــه تاریخ روزه‌داری نیز نکاتی مورد اشـــاره قرار گرفته و تاریخچه روزه در اسلام نیز به رشته تحریر درآمده است.

قســـمت دوم کتاب نیز دارای عنوان: «نگاهی ژرف به پوســـت بدن و اســـتنادی جذاب از قرآن کریم» می‌باشد.

«مســـؤولیت گوش: شـــنیدن یا گوش دادن»، قسمت ســـوم کتاب را شامل شده و «موسیقی یا نوازشگری روح: بررســـی نوروفیزیولوژی شنیدن موســـیقی و دیدگاه اسلامی آن نیز قسمت چهارم کتاب را تشکیل می‌دهد.

در قســـمت چهارم کتاب که پیرامون موسیقی مطالبی به رشـــته تحریر درآمده اســـت، راجع به موسیقی درمانی و تاریخچه موسیقی و غنا، نکاتی گفته شده است. در خاتمه نیز سخن پایانی و کوتاه آورده شده که با هم می‌خوانیم:

در انتها، ســـخنی کوتاه با خواننده عزیز و منتظر نتیجه، با توجه به تاریخ موسیقی و اوج ابتذال آن در جاهلیّت عرب و اوج شکوفایی آن از قرن هفدهم تا نوزدهم که مشاهیر موسیقی کلاسیک می‌زیسته‌اند و امروزه با ورود موسیقی پاپ، چگونه باید در هنر موسیقی قضاوت نمود؟ یکی از موضوع‌های مهم که می‌تواند از چالش‌های جدی در بینش اسلامی و مدیریت کاربردی در نظام اسلامی باشد، همین هنر موســـیقی است. رابطه اســـلام با هنر به‌ویژه با موســـیقی چگونه اســـت و چگونه باید باشد؟ آیا بی‌توجهی به موضوع اصل موسیقی باعث گسترش موسیقی مبتذل نمی‌شود؟! و نگاه کاربردی اجتماعی آن در جامعه اسلامی چگونه باید باشد؟ پاسخ آن با مسؤولان محترم و ذی‌ربط ...

در انتها با بیان شـــیوایی از امیرالمومنین(ع) که می‌فرمایند: اگر باطل ســـره و یک دســـت بود، بر عاقلی پوشیده نمی‌ماند و اگر حق واضح و خالص بود، اختـــلاف و تنازعی پیش نمی‌آمد اما مقداری از حـــق و مقداری از باطـــل را می‌گیرند و با هم می‌آمیزند و از این رهگذر است که شیطان انسان را به گمراهی می‌کشاند.

در انتهای کتاب نیز فهرســـت ۵۳ عنوان کتاب به‌عنوان منابع آورده شده است.

در خاتمه، ضمن تشکر از خانم دکتر فریده زنگنه برای ارســـال کتاب به دفتر مجله، مطالعه آن را به خوانندگان و مخاطبان نشریه رازی توصیه می‌کنیم.

خانم دکتر فریده ظفـــری زنگنه فارغ‌التحصیل دانشکده داروســـازی دانشگاه تهران و متخصص فیزیولوژی هســـتند. ایشـــان عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران می‌باشند.

کتاب فوق در چهاربخش به رشته تحریر درآمده و بخش اول آن راجع به روزه‌داری است و در مقدمه آن چنین آمده است که:

روزه‌داری در تاریـــخ انسان‌شناســـی بیانگر این حقیقت است که انســـان دوران‌های گذشته حتی در قبایـــل بدوی نیز برای رضایـــت خدایان و در طلب خواســـته‌های خود روزه می‌گرفته است. در تاریخ ادیان نیز روزه در قبل و بعد از اســـلام نازل و بر امت اسلام واجب شده است. پس روزه،عملی عبادی‌است که البته، نسبت به عبادات دیگر، یک عبادت منحصر به فرد اســـت، آن‌جا که رســـول اکرم(ص) می‌فرمایند که خداوند فرمود: کل عمل ایـــن آدم هو له غیر الصیام هو لی، و انا اجزی به؛ هرکار انسان برای خود او است، جز روزه گرفتن او که برای من است و من (بدون واسطه) پاداش آن را می‌دهم(۲). این فرمایش اخیر تأیید موجهی برای رمضان به‌عنوان ماه ضیافت الهی اســـت که همه مهمان خدای خویش هســـتند و نبی مکرم اسلام در فرازی از خطبه شـــعبانیه خود در شأن رمضان و روزه فرمودند: وَ هُوَ شَـــهرُ دُعیتُم فیه اِلیَ ضیافةُ الله؛ ماه رمضان ماهی است که شما در این ماه به مهمانی خدا دعوت شـــده‌اید (۳). روزه‌داری، احرام بستن از اعمال غیرالهی و روزه‌دارِ مُحرم، باید در حریم امن الهی که دل او است معتکف شود و سی روز مأمن گزیند و سراپا عبادت شود، به‌طوری که این تکلیف الهی با نیت احرام بســـتن روزه‌دار آغاز و با عید گرفتـــن و ذکات فطریه او پایان می‌یابد. عید او عید قربان کردن نفس با ســـنّت ابراهیمی نبوده، بلکه عید فطر برگرفته از شکوفا شدن درخت فطرت معطّر شـــده از اخلاص بندگی او است. بر همین اساس حضرت زهرا(س) در فرازی از خطبه معروف خود، در ضمن بیان فلسفه این حکم الهی می‌فرماید: وَ جَحَـــلَ الله الصیام تَثبیتاً لِلاِخلاص؛ خداوند روزه را وسیله استواری و برقراری اخلاص شـــما مقرّر فرمود (۴). اخـــلاص یا خلوص عمل داشتن از خصوصیات عبودیّت و مقام بندگی است و ویژه پیامبران الهی است. در فرازی از دعای ندبه می‌فرماید: اَلّذین اســـتَخلَصتَهم لِنَفسک و دینِک؛ آنان که وجودشان را برای حضرتت خالص و برای دینت مخصوص گردانیدند. در همین زمینه در آیه شریفه ۴۶ سوره مبارکه صاد می‌خوانیم که خداوند در مورد پیامبرانش می‌فرماید: اِنا اَخلَصناهُم بِخالصهٍ ذِکری الدار؛ ما آن‌ها را (پیامبران) با خلوص ویژه‌ای خالص کردیم، و آن یادآوری سرای آخرت بود و در آیه شریفه ۶۵ از سوره مبارکه غافر خداوند سبحان این چنین خود را معرفی می‌فرماید: هســـوَ الحَیُّ لا اِلهَ اِلا هُـــوَ فَادعُوهُ مُخلِصینَ لَهُ الدینَ الحَمدُلله رَبِّ العالَمین؛ زنده او است، معبودی جز او نیست، پس او را بخوانید در حالی که دین خود را برای او خالص کرده‌اید. ستایش مخصوص خداوندی است که پروردگار جهانیان اســـت و چه پرمعنا در دعای قنوت نماز فطر می‌خوانیم: وَ اَعوذُ بِکَ مِمَّا استَعاذَ مِنهُ عِبادُکَ المُخلِصون؛ و پناه می‌برم به تو از آن‌چه که بندگان مخلصت به تو پناهنده شـــده‌اند. پس روزه، خالص‌کننده و پالایش‌دهنده دل مُحرم است و این اعتکاف ســـی روزه در حرم یار و در پناه آن